

สารนิพนธ์เรื่อง	ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดเงื่อนไขและการใช้ดุลพินิจของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคตามกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค
คำสำคัญ	การใช้ดุลพินิจ/คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค/ผู้บริโภค/กำหนดเงื่อนไข/ผู้บริโภค/คุ้มครอง
นักศึกษา	ลักขมินทร์ เอมกริช
อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์	ดร.ตรีเพชร จิตรมหีมา
หลักสูตร	นิติศาสตรมหาบัณฑิต กลุ่มวิชากฎหมายมหาชน
คณะ	นิติศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีปทุม
พ.ศ.	2560

บทคัดย่อ

สารนิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์การใช้บังคับกฎหมาย รวมทั้งปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดเงื่อนไขและการใช้ดุลพินิจของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ซึ่งบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ตามมาตรา 39 ในกรณีที่คณะกรรมการเห็นสมควรเข้าดำเนินคดีเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิของผู้บริโภค (Consumerism) หรือเมื่อได้รับคำร้องขอจากผู้บริโภคที่ถูกละเมิดสิทธิ ซึ่งคณะกรรมการเห็นว่าการดำเนินคดีนั้นจะเป็นประโยชน์แก่ผู้บริโภคเป็นส่วนรวม คณะกรรมการมีอำนาจแต่งตั้งพนักงานอัยการ (Prosecutor) โดยความเห็นชอบของอธิบดีกรมอัยการ หรือข้าราชการในสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคซึ่งมีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางนิติศาสตร์ เป็นเจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภคเพื่อให้มีหน้าที่ดำเนินคดีแพ่งและคดีอาญาแก่ผู้กระทำการละเมิดสิทธิของผู้บริโภคในศาล และเมื่อคณะกรรมการได้แจ้งไปยังกระทรวงยุติธรรมเพื่อแจ้งให้ศาลทราบแล้ว ให้เจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภคมีอำนาจดำเนินคดีตามที่คณะกรรมการมอบหมายได้ ในการดำเนินคดีในศาล ให้เจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภคมีอำนาจฟ้องเรียกทรัพย์สิน หรือค่าเสียหายให้แก่ผู้บริโภคที่ร้องขอได้ด้วย และในการนี้ให้ได้รับยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวง (Costs)

จากการศึกษาและวิเคราะห์พบว่า ในกรณีการใช้บังคับพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 เป็นกฎหมายที่กำหนดบทบาทและอำนาจหน้าที่ให้องค์กรของรัฐดำเนินการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของผู้บริโภค (Consumer) ที่ไม่ได้รับความเป็นธรรม (Unfairly) จากผู้ประกอบการธุรกิจ (Operator) แต่ยังคงส่งผลให้ผู้บริโภคไม่ได้รับความเป็นธรรม ตลอดจนการร้องเรียน หรือเรียกร้องขอ

ความเป็นธรรมจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง คือ สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (The Office of the Consumer Protection Board) หรือ (สคบ.) ซึ่งมีขั้นตอน และต้องใช้ระยะเวลาในการตรวจสอบดำเนินการที่ยาวนาน เนื่องจากกระบวนการในการพิจารณาคดี (Consideration) คุ้มครองผู้บริโภค คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (Consumer Protection Board) จะต้องเห็นสมควรให้มีการดำเนินคดี และการดำเนินคดีจำเป็นต้องเป็นประโยชน์แก่ผู้บริโภคเป็นส่วนรวม ซึ่งในการดำเนินการนั้นต้องเข้าเงื่อนไขตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งเงื่อนไขดังกล่าว มิได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจน ว่ากรณีการพิจารณาใดถือเป็นการดำเนินคดีอันจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภคโดยส่วนรวม เนื่องจากการใช้ดุลพินิจที่ไม่มีขอบเขตแน่ชัด อาจทำให้คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคใช้ดุลพินิจที่จะดำเนินการให้ความคุ้มครองผู้บริโภคที่ไม่ได้รับความเป็นธรรม (Unfairly) จากการถูกละเมิดสิทธิ (Infringement of Rights) และยิ่งก่อให้เกิดความล่าช้าในการพิจารณาว่ากรณีใดจึงเข้าเงื่อนไขซึ่งการพิจารณาของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคนั้น ดังนั้น จึงควรมีเงื่อนไขที่ชัดเจน ซึ่งถือว่าเป็นกรณีเข้าเงื่อนไขเพื่อการดำเนินคดีอันจะเป็นประโยชน์แก่ผู้บริโภคโดยส่วนรวม ทั้งนี้ การกำหนดเงื่อนไขดังกล่าว อาจส่งผลให้ผู้บริโภคที่ไม่อยู่ในเงื่อนไขเช่นว่านั้น ไม่ได้รับการให้ความคุ้มครองสิทธิผู้บริโภคในการที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคเห็นควรดำเนินคดีละเมิดสิทธิจากที่ผู้บริโภคได้รับ ซึ่งแม้ผู้บริโภคดังกล่าวจะได้รับความเสียหายที่เกิดขึ้นจริงจากการละเมิดสิทธิของผู้บริโภคก็ตาม

เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาคำหนดเงื่อนไขและการใช้ดุลพินิจของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคให้มีบทบัญญัติที่เหมาะสม เพื่อให้มีความชัดเจน และสามารถอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้บริโภคได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ผู้ศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

(1) เห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ให้กำหนดขอบเขต วิธีการ การใช้ดุลพินิจที่ชัดเจน โดยอาศัยหลักความได้สัดส่วน ประกอบกับเงื่อนไขอื่น ๆ ที่กฎหมายได้ให้อำนาจกระทำการไว้ ซึ่งการที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคเห็นควรเข้าดำเนินคดีแทนผู้บริโภคแล้วนั้น ถ้าหากการใช้ดุลพินิจของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคเป็นการใช้โดยไม่มีขอบเขตหรือใช้อย่างตามอำเภอใจ ย่อมต้องมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ผู้ซึ่งอยู่ในฐานะผู้บริโภค

(2) เห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 มาตรา 39 โดยการให้มีการกำหนดระยะเวลาในการพิจารณาสาเหตุในการดำเนินคดีคุ้มครองผู้บริโภค โดยสาเหตุที่ต้องมีการแก้ไขเนื่องจากต้องการให้ผู้บริโภคได้รับความเสียหาย ได้รับการเยียวยาในเวลาอันรวดเร็ว และเพื่อลดความสูญเสียโอกาสหรือสูญเสียจากการรอคอยที่ใช้เวลายาวนาน

(3) เห็นควรเพิ่มเติมให้มีบทนิยามคำว่า “ประโยชน์แก่ผู้บริโภครวม” ซึ่งควรจะบัญญัติให้มีลักษณะที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น เพื่อเป็นการวางกรอบในการใช้ดุลพินิจของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคที่จะเข้าดำเนินคดีแทนผู้บริโภค

ซึ่งข้อเสนอแนะทั้งหมดที่กล่าวมานี้ น่าจะช่วยลดปัญหาในส่วนที่ไม่มีกำหนดยื่นข้อ และลดปัญหาอันเกิดจากการใช้ดุลพินิจของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคที่ไม่มีขอบเขตแน่นอนตายตัว และเพื่อให้มีบทบัญญัติที่เหมาะสมมีความชัดเจน สามารถอำนวยความสะดวกและเป็นธรรมให้แก่ผู้บริโภคได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค